
SANKT OLAV

St. Olav utkommer en gang ukentlig. — Abonnement både for Inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig, i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, — for utlandet tillegg av vedkommende lands avisporto. Opsigelser må være Ekspedisjonen i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. — Annonser må være innsendt innen mandag aften. — Manuskript innen fredag aften.

INNHOOLD: Pavedømmets politikk. Av A. J. Lutz — Den katolske aksjon. — Savonarolas mystiske tilfelle. — Fra Feriekolonien. — Fritt ord! — Varia.

ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 5 - OSLO - TELEFON 23743

RETT + OG + SANNHET

Pavedømmets politikk.

Av A. J. LUTZ, prest i dominikanerordenen.

II.

Nettop fordi Kirken med Jesus som hode hører en høiere orden til enn verdens riker, har den den oppgave å øve en kontroll over alle jordiske ting. En overfladisk tilskuer vil mange ganger synes at pavedømmet går helt op i det jordiske. Nei, det arbeider målbevisst med blikket festet på menneskehetens evige goder. Les f. eks. Gregorius den stores livshistorie, som den kjente historiker Mgr. Batiffol nylig har skildret så vakkert. Gregorius ligger i stadige diplomatiske uderhandlinger med den byzantinske keiser og med de longobardiske konger. Han bygger festninger, danner en milit, han er optatt med finansspørsmål, han slutter våbenstilstand, han tar sig av alle ting som ellers jordiske herskere har ansvar for.

Hvorfor det? Har han glemt sitt personlige livs ideal: munkens, asketens ensomme bønn og liturgiske korsang? Nei. Men hvorfor driver han da politikk? Forat de kristne skal leve i fred, preke sin tro, holde sin gudstjeneste, bygge sine hus, dyrke sin jord og søke Gud og Hans evige rike uten stadig å være utsatt for barbarenaes herjinger. Andre paver forfølger det samme mål.

Deres politikk er forskjellig i sin ydre form, fordi tidene ikke er de samme, livets konkrete omstendigheter er forandret. I mange århundrer var Islam den store fiende. Kirkens politikk måtte rette sig efter den uhyggelige kjensgjerning, men en politikk må Kirken

ha så lenge den lever i denne verden, ellers vilde den svikte sin oppgave.

Herskelyst, maktsyke, romersk imperialisme heter denne politikk hos protestantiske historikere, og enda oftere hos protestantiske teologer og predikanter, som har gravet sig ned i en virkelighetsfjern og uevangelisk idé om kristendommen. Hvor lite de forstår av historien, de som skriver og leser historien med den stadige baktanke å rettferdiggjøre Luthers brudd mot Kirken! Virkeligheten tar sig helt anderledes ut. Pavedømmets historie på få undtagelser nær er et langt martyrium for rettferdigheten, for den orden som efter Jesu Evangelium skal prege menneskehetens livsutfoldelse, for det åndeliges primat over det timelige. «Jeg har elsket rettferdighet og hatet urettferdighet; derfor dør jeg i landflyktighet,» sa Gregor VII.

Pavenes politikk er en stadig kamp mot verdslige herskeres maktsyke, selv i tider da den kristne tro blev anerkjent som livets høieste norm. Fra Konstantin av og gjennom hele middelalderen stod Paven likeoverfor konger og keisere, hvis politikk det var å herske over Kirken. Karl den store, Ottonerne, Henrik den 4de, hohenstaufferne og mange av de franske, spanske og engelske konger fulgte denne politikk.

Hadde disse monarker ideen om en statskirke?

Nei, ikke nettop det. De var troende nok til å innse at Kristi Kirke er et universelt samfund som i sin

transcendentale enhet omfatter alle nasjoner. Men så snart det hadde vist sig hvilken stor åndelig makt Kirken var, kunde de ikke stå imot den fristelse å ta denne makt til inntekt for sig selv, for å befeste sitt eget rike mot farlige naboer eller konkurrenter, eller for å øke sin rikdom eller for å betale sin gjeld, eller for å undgå den ubehagelige følelse å ha en herre over sig som kunde dra dem til ansvar for ukristelig adferd. Således opstod de langvarige kamper mellom pavedømmet og keiserdømmet.

Fra det 14de århundre av er der ennå en annen idé som spiller inn i de verdslige herskeres politikk likeoverfor Kirken: den antike hedenske idé om den absolute stat. Alle brytninger mellom Paven og verdens herrer i renessansen og inntil våre dager henger mere eller mindre sammen med statsabsolutismen. Napoleon I's og Bismarcks politikk, bolsjevismen og fascismen fikk sitt preg av denne hedenske idé.

Vi sørger nok over at noen paver hadde mistet pavedømmets høie syn på politikken, men hvor lite veier ikke dette mot den lange rekke av edle skikkelser som forstod å styre Kirken ut fra det evige livs prinsipper, som vernet om menneskeslektens både naturlige og overnaturlige goder, og som med visdom og med de gamle martyrs heltemot var banebrytere for Guds rike på tross av denne verdens maktthavere!

I grunnen er det pavedømmet alene som har en genial politikk, genial fordi den er inspirert av Evangeliet.

Man roser Napoleon I, Cavour, Bismarck og andre for å være store politiske genier. Ja, når man bare ser denne verden, det vil si de ting som bare har en forbigående betydning. De er genier i en viss sfære, men som er en høiere sfære underordnet. Ikke å forstå

denne høiere sfæres verdi, i den grad å være optatt av det jordiske at man overser menneskenes åndelige krav, — det er ikke genialitet, men en ynkelig kortsynthet, som fører nasjonene til avgrunnen. Historien viser det klart nok. Det som bevarer nasjonene fra undergangen er nettopp det som disse såkalte genier undervurderte og bekjempet i sitt vanvittige raseri eller i sin overlegne forakt mot pavedømmet.

Det som mange tar forargelse av er Pavens verdslige suverenitet. Vi innrømmer gjerne at den ikke hører med til selve pavedømmet såsom det blev stiftet av Kristus. I middelalderen trodde man at det var keiser Konstantin som hadde grunnlagt den. Det er en legende. I virkeligheten har Pavens verdslige suverenitet en meget edlere opprinnelse enn bare en keiserlig vilje: nemlig det italienske folks tillit og ærefrykt for Petri etterfølgere, den enese autoritet som var kraftig nok til å beskytte Italia mot barbarene, på en tid da de byzantinske keisere ikke kunde, eller ikke brydde sig om å beskytte landet.

Undertiden blev den verdslige suverenitet til stor skade for Kirken, men ofte var den en velsignelse. Imidlertid innebærer også denne institusjon en stor idé. Den er både et symbol på den dominerende stilling Paven inntar likeoverfor alle jordiske makter og en garanti for den absolute uavhengighet som det åndelige og evige skal eie likeoverfor det jordiske.

«Det som virkelig utgjør pavestaten er den åndelige suverenitet. Suvereniteten over et lite territorium har bare som mål å sikre den Hellige Stols uavhengighet og den åndelige makts synlige verdighet.» Det er en protestant som sa disse ord, statsminister Guizot. Og i den forstand kan vi trygt si at også pavestaten er av evangelisk opprinnelse.

DEN KATOLSKE AKSJON

Mens vi setter oss til å skrive om dette lyder dagspressens siste nyhet: «Det forlyder fra autoritativ kilde at Italias opsigelse av konkordatet med Paven synes nær forestående. Mussolini har bestemt at ingen, som er medlem av det fascistiske parti, samtidig kan være medlem av den katolske organisasjon «Azione Cattolica».»

Hvis Mussolini virkelig skulde ha tatt denne bestemmelse, må den vel nærmest sies å være en direkte følge av Pius XI. siste encyklika om den katolske aksjon i hvilken Paven gir en mere detaljert utredning av de i de siste tider oftere inntrufne anti-katolske bevegelser innenfor Fascismens rekke, bevegelser som ytret sig på, man kan trygt si en pøbelaktig, og fascismen helt

uverdigg måte. Hele den civiliserte verden må være og er enig i det, ti de triste kjensgjerninger er altfor kjent til at de kan benektes og tusenvis av turister har vært vidner til fascistungdommens utskielser mot vergeløse kvinnelige og mannlige medlemmer av den katolske aksjon og dens underavdelinger.

Pavens høimodighet kunde ikke gå lengere uten å gå over til svakhet, og ved mange anledninger har han vist at han ikke kjenner til denne nedverdiggende plett på menneskekarakteren. Uten avkortning og uten menneskefrykt må han optre «ex officio suo», ut fra sitt embede, optre som forsvarer av Guds og Guds Kirkes rettigheter, forsvarer av Guds makt overfor forsvareren av Statens allmakt.

Encyklikaen er som alle Pavens universelle dokumenter saklig, klar og verdig. Den vidner om en overlegenhet som setter fascismens sofismer og usannheter i dypeste skygge, og hvis logikk og rett her var den avgjørende faktor, vilde det ikke være tvil om Vatikanets endelige seir. Men diktatorer tar lite hensyn både til rett og logikk. De har en maktdeviser og den skal gjennomføres, koste hvad det koste vil — selv om det vilde føre til landets og folkets fremtidige ruin. Hvad nytter det å bygge op med den ene hånd, hvis den annen river veggene ned igjen? Men la oss gå over til encyklikaens eget innhold.

I innledningen sier Paven at man har forsøkt å gi dødsstøtet til det som var og alltid vil vedbli å være hans faderhjerte kjærest. Det er ham både en trang og en plikt å henvende sig til alle katolikker hele verden over, til forsvar for sannhet og rettferdighet i en sak som vedrører den katolske Kirkes mest vitale interesser og rettigheter. Etter å ha takket biskopene, prestene og de troende fra alle verdens land for utvist solidaritetsfølelse og urokkelig trofasthet mot Petri etterfølger, begynner encyklikaens vesentlige del: svar på fascismens beskyldninger og mistenkeliggjørelser mot den katolske aksjons medlemmer og deres virkemåte; hevdelse av familiens og Kirkens rettigheter mot fasciststatens monopol på ungdommens opdragelse.

I en offisiøs meddelelse, som gjennom presse og radio blev spredt blandt det italienske folk, hadde fascistledelsen nedlagt sine såkalte beskyldninger og anker mot den katolske aksjon. Angående dette merkelige dokument sier Paven bl. a. at han tiltross for sin mangeårige bibliotekvirksomhet sjelden har støtt på et dokument som er så tendensiøst forfattet, så helt igjennem i strid med sannhet og rettferdighet med hensyn til den Hl. Stol, til den katolske aksjon og især til de foreninger som er hardest rammet av fascismens utskielser.

Denne offisiøse meddelelse (hvis innflytelse aldri nok kan beklages, da den fascistiske presse for øieblikket er den eneste frie presse i Italia) påstod bl. a. at den fascistiske presses avsløringer i sin helhet eller iallfall vesentlig skulde være bekreftet av Pavens eget organ: «Osservatore Romano».

Sannheten derimot er at «Osservatore Romano» gang etter gang har vist at de såkalte avsløringer var like mange påfunn, enten i alt eller iallfall i forklaringen av kjensgjerningene. En gjennomlesning av de respektive numre av «Osservatore Romano» vil være tilstrekkelig til å innse det. (Ialffall for dem som er lesekyndige. R e d.).

Denne offisiøse meddelelse beretter videre om prestenes «sorte utakknemlighet». De setter sig op mot partiet, som (så sier den) for hele Italia har vært en garanti for religionsfriheten.

Geistligheten, Biskopene og selve den Hl. Stol har aldri miskjent alt hvad der i disse år er blitt gjort til fordel for religionen. Tvertimot har de ofte uttalt sin varme og opriktige anerkjennelse av dette. Men såvel Paven som Biskopene og geistligheten og alle opriktig

troende, ja alle borgere som elsker orden og fred, ser med bekymring og engstelse på de systematiske overgrep mot religionens og samvittighetens dyrebare frihet, mot den katolske aksjon og dens foreninger, især ungdommens. Overgrep som kunde gi mistanke om hvorvidt den først så velvillige holdning virkelig fremgikk av en opriktig kjærlighet til og iver for religionen. Skal det være tale om utakknemlighet, må det være om den som blev vist mot Vatikanet av et parti og en regjering som efter hele verdens omdømme, på grunn av de vennskapelige forhold til den Hl. Stol, i selve landet og utenfor det fikk en anseelse og en tillid som for nogen i Italia og i utlandet syntes å være overdreven, som om Vatikanets holdning hadde vært for medgjørende og dets tillid for stor.

Fascismens utskielser og myndighetenes lite energiske optreden var også grunn til at Paven ikke sendte en Kardinal-legat til 700-årsfestlighetene i Padua, og at det blev utstedt et prosesjonsforbud for Roma og Italia. Det passet ikke i disse sorgens og bekymringens dager, og videre: efter å ha vært vidne til så mange voldsomheter og uærbødigheter mot selve Pavens person, hvem kunde så innestått for at Pavens legat skulde bli respektert, når de offentlige myndigheter hadde vist en sådan holdning?

Geistligheten og folket var av samme mening, og hvor de ikke ved trusler blev holdt fra det, blev festlighetene erstattet av tilbedelses- og opreisningstimer i forening med den felles far, og det med enorm tilstrømning fra folkets side. Meddelelsen beretter om nogen lokale geistlige myndigheter som mente sig berettiget til ikke å ta hensyn til våre forbud. Paven sier ikke å kjenne nogensomhelst lokal geistlig myndighet som har fortjent den fornærmelse som disse ord inneholder. Vel har han hørt om trusler, og om parodier på hellige sanger og prosesjoner som blev tolerert til stor misnøje for alle borgere som elsket fred og orden, idet de derved så både den ene og den annen forsvarsløs.

Til påstanden om at man mot andre land hvor Kirken virkelig blir forfulgt ikke har brukt slike skarpe ord som mot Italia hvor religionen (så sies det) er blitt restaurert, bemerkes at Kirken aldri vil glemme det som i Italia er blitt gjort til beste for religionen — om enn dette samtidig kanskje ennu mere gagnet selve partiet og styret. Dessuten trenger ikke alle å vite det som av Paven og Biskopene foretas i religionens interesse, især i de land hvor Kirken virkelig blir forfulgt.

Så beklager Paven den virkelige forfølgelse som har kunnet forekomme i selve Italia, ja i selveste Rom, mot den katolske aksjon, som ifølge sitt vesen står utenfor og er hevet over enhver partipolitikk. Pavens direktiver og bestemmelser i den henseende er i Italia trofast etterkommet.

Meddelelsen derimot sier at denne påstand om den katolske aksjons ikkepolitiske opgave er helt falsk. Den motiverer sin anklage med den latterlige påstand at den i virkeligheten hadde flagg, merker og alle andre ytre former som et politisk parti. Som om disse ytre former idag hele verden over ikke er felles for alle mulige foreninger som ingenting har, og ingenting vil ha, fel-

les med politikk (sportsforeninger, studenterforeninger, fagforeninger, til og med barneforeninger har sine flagg og sine merker).

Meddelelsen følte vistnok argumentets skrøpeligheit og tilføier derfor ennu tre andre, som vilde være viktige hvis de var sanne.

Den katolske aksjons førere skulde næsten alle ha vært medlemmer eller også førere for folkepartiet (Partito Popolare), som (sies det) har vært en av fascismens sterkeste motstandere.

Denne anklage er oftere blitt rettet mot den katolske aksjon i Italia, men alltid vak og uten angivelse av navn. Hver gang har Vatikanet bedt om angivelse av detaljer og navn, men forgjeves.

Til de før allerede innhentede opplysninger og foretatte personlige undersøkelser holdt Vatikanet det som sin plikt å sikre sig nye opplysninger og å begynne nye undersøkelser og resultatet var følgende:

Fremforalt viste det sig at, mens folkepartiet (partito popolare) bestod enda og det nye parti ikke hadde stabilisert sig ennu, ved bestemmelser fra 1919 enhver som hadde innehatt en ledende stilling i Partito Popolare ikke samtidig kunde inneha ledende embeder i den Katolske Aksjon.

Det er bare 4 — fire — tilfelle i hvilke forhenværende lokale ledere (lægfolk) av Partito Popolare senere også er blitt lokale ledere for den Katolske Aksjon. Og det på 251 bispedømme-komiteer. 4000 avdelinger av katolske menn og 5000 katolske ungdomskretser.

Og disse fire har aldri foranlediget vanskeligheter. Nogen av dem var likefrem vel ansett hos regjeringen og partiet.

Efterat Partito Popolare var blitt oppløst og hadde ophørt å bestå fortsatte de som allerede var innskrevet i den Katolske Aksjon med å være medlemmer av den, idet de underkastet sig den Katolske Aksjons grunnregel: nemlig at de skulde avholde sig fra enhver politisk virksomhet. Det samme gjorde de som da ønsket å bli medlemmer.

Regjeringen og partiet, som synes å tillegge medlemmene av Folkepartiet en så fryktet kraft på det politiske område, skulde være den Katolske Aksjon takknemlig for at den nettop har dratt dem bort fra dette tereng under løfte av at de ikke skulde utfolde nogen politisk, men ene og alene religiøs virksomhet.

Derimot kan Kirken, religionen, katolikker (og ikke bare vi) ikke være takknemlige overfor dem som efter å ha banlyst socialismen og frimureriet, våre erklærte fiender (og ikke bare våre), nu igjen har åpnet døren for dem så vidt. De er blitt meget sterkere og farligere eftersom de er blitt mere hemmelighetsfulle og hykleriske.

Ikke sjelden har man talt om at medlemmene ikke har holdt sig til den Katolske Aksjons grunnregel: For å imøtegå dette og i tilfellet også rette på det har Vatikanet bestandig krevet konkrete beviser, men man har aldri svart på dette.

(Fortsettes).

Savonarolas mystiske tilfelle.

Av J. THEEUWES.

I.

Solen skinner over Arnoen. Arnoen er blå og trives og glitrer. Arnoen leker med sol og vind, ingen hemmeligheter. En gruppe turister stanser ved broen med pekefingeren i sin Bædeker og er tause. Her var det Savonarolas aske blev strødd i elven for snart 450 år siden.

Der kommer et ukeblad i hvert hjem. Der kommer et ukeblad i hvert hjem i hvert land. Der kommer hos folk som ikke er overordentlig rike, de bevarer ukebladene til barna vokser eller til nogen blir syk. Det kommer hos folk som ikke er overordentlig fattige, de binder ukebladene sammen hvert år. Det blir ti pene bind i ti år. I ett av disse ti bind finnes et illustrert liv av Savonarola. Når det er regnvær ligger en gutt på loftet, han ligger på maven og albuene, han blader og blader i de ti årganger av husets ukeblad. Han ser på billedene og stundom leser han også. Dette med Savonarola kan han ikke la være å lese, for det har særlig vakre bilder. Der er hans statue i Porticoen til Uffizi Galleriet med det løftede kors i høire hånd. Der er fra Bartolommeos bilde av Savonarola med den veldige munn og de mørke øine. Der er fra Bartolom-

meos vakre bilde av St. Peter martyr med Savonarolas trekk. Billedet har ikke underskrift, det trenger ikke det, for det er klart at maleren hele tiden har tenkt på Savonarolas dikt om Moderkirken som lenges efter «den skjønne gamle tid og dens søte fare for martyrdom». Her er Rafaels bilde av Savonarola i hans Disputà. Se det eldgamle ansikt og denne munn, denne munn! Han blev ikke mer enn 46 år gammel, på billedet fikk han minst åtti. Åtti? Han fikk minst tusen, hvis man da absolutt skal være klokere enn maleren og regne med år! Her er ingen tid mer, her er bare Savonarola. Om hundre år kommer der et ukeblad i hvert hjem i hvert land. Nogen kaster det, noen binder det sammen hvert år. Det blir ti bind i ti år. I en av disse ti årganger vil der finnes en illustrert artikkel om Savonarola. Og når det er regnvær o. s. v.

Der er som bekjent mangt og meget mellom himmel og jord som ikke rummes i filosofenes filosofier. Der er vel enda mer i himmelen og under jorden som ikke rummes i historikernes historier. Kardinal Lambertini, den senere pave Benedikt XIV, en av den moderne tids største teologer, hvis spesialitet alt det var som vedrører helgenenes kanonisasjon, han pleide i hvert fall å

si, at hvis Gud vilde gi ham den nåde å nå himmelen, så vilde han, en gang han hadde fortrøstet sig i den Beatifica Visio, ikke kunne holde sin nysgjerrighet igjen fra å se sig om efter Savonarola. Femti år senere skal pave Pius VII. ha sagt: «I himmelen vil det bli løst tre alvorlige spørsmål for oss alle: Marias Uplettede Undfangelse (det var 50 år før dogme-erklæringen i dette stykke), Jesuiterordenens ophevelse og Savonarolas død.»

Nogen har ment at det i Savonarolas tilfelle ikke lot sig gjøre å gi historien sin fulle rett uten å forsynde sig mot den ærbødighet de skylder sin Kirke. For det første så forveksler disse Kirken og Kirkens menn! Og for det annet later de til å anta at Kirken kunde være tjent med en annen ærbødighet enn den som beror på en full sannhetserkjennelse. Man kan si jeg elsker Socrates, men jeg elsker sannheten mer. Det er jo mulig at Socrates stundom ønsker å elskes av andre grunner enn sannheten. Men man kan ikke si, jeg elsker Kirken, men jeg elsker sannheten mer, fordi Kirken ikke ønsker nogen kjærlighet utenom sannheten. Leo XIII. har åpenlyst avvist all falsk ærbødighet. Han åpnet de Vatikanske Arkiver for alle historikere til fri granskning, og han utsendte i den anledning en rundskrivelse, hvori han sier:

«Der må av alle krefter strebes efter å bekjempe all løgn og falskhet ved å gå til kildene. Og her er det efter historieskrivningens første lov historikerens plikt å sørge for at der ikke fortelles noget usant, og dernæst at han ikke skulde mangle mot til å si noget som er sant (ne quid veri dicere non audiat). Historieskrivningen må undgå enhver mistanke om utsmykning eller tildekning.»

Pascal sa at Kirkens historie er sannhetens historie. Historien av et virkelighetssyn! Historien om at aldri har dette syn sviktet, selv om dens menn sviktet i å leve efter det. Var Kirkens historie ett og det samme som dens menns historie, vilde dens uavbrutte, uforanderlige og stadig seirende vedvaren kunne forklares som menneskeverk. Men Gud har ikke undt verden å leve og dø uten med et ufravikelig og uophørlig mirakel for øinene!

Men la oss komme tilbake til eller rettere sagt begynne med Savonarolas mystiske tilfelle. Det bestod deri, at en dominikanerprior, dadelløs både i liv og lære, blev ekskommunisert av den legitime autoritet, at han ikke underkastet sig den hverken innvortes eller utvortes, og at han tilslutt, berøvet for sin ordensdrakt av sin egen ordens-general og degradert som prest, blev hengt og brent i de pavelige kommissærers nærvær — for efter sin død å bli regnet blandt Kirkens store heroer. Endog har ikke hans kanonisasjon vært ansett for helt utelukket. Speriamo! La oss først se på hans tid, derefter på hans livsløp.

Savonarolas tid hadde en sterk likhet med vår tid. Jeg tror forresten at alle tider har hatt sterk likhet med alle tider. Det har jo ikke lykket å opfinne hverken nogen ny synd eller nogen ny dyd. Og alle tider like-

som forøvrig alle mennesker er en blanding av begge deler. Savonarola skrev en bok om «Korsets Triumf», det var den mest aktuelle bok av hans tid. Den mest aktuelle bok for vår tid skulde måtte ha den samme tittel. Det som preget Savonarolas tid var hverken noget annet eller noget sensasjonellere enn det som preger enhver tid: en tendens i en eller annen form til paganismen. Den gang hadde de det med kunsten og kulturen, vi har det dessforuten med hestekrefter og hurtigheten og dividenter. Å dyrke gresk sprog og kunst er sikkert ikke mere hedensk enn å dyrke automobilfabrikanter, fordi at de med så utrettelig en energi — for størsteparten andres! — har oparbeidet sig til produksjonens ledere. Og det er i hvert fall interessantere. At kardinal Bembo varskuet mot Paulus som en stilens ødelegger var naturligvis ille nok, men det var nu utvilsomt mindre ondartet enn den moderne bibel-kritikks felttog mot Paulus's dogmatikk. Det kan med rette klandres at det taltes om Gud som Jupiter, men det er saktens likeså tåpelig å tale om «The Supreme Which», «Das Ganz Andere» og «Det Overordentlige». Og skulde valget stå mellom å beskrive de kristne mysterier i hedenske billeder med bibehold av mysterienes egentlige betydning på den ene side og snakket om kristne mysterier i kristendommens eget sprog med forkastning av hele deres betydning på den annen side, da foretrekker jeg for min del ubetinget det første. Renessansen har fått et dårlig rykte, men i grunnen var den en sund bevegelse. Hvis ikke reformasjonen delvis hadde desorientert og delvis hadde ødelagt den, hadde den kanskje vært i stand til å gi oss et Europa som vilde satt det nuværende dypt i skygge. Det skal imidlertid ikke bestrides at den gikk for langt i sin første iver. Den tartet til latterlige eksesser og kom i mange henseender den rene paganisme mistenkelig nær. Det var på høi tid at en mann som Savonarola avtvang respekt igjen for Evangeliets intethet, den kristelige visdoms forargelighet og korsets dårskap. Og at han gjorde det i «Paulus's slurvete stil» markerte ennu skarpere hvad for visdom det var han hadde å stille op mot tidsånden. Det er merkelig nok, at hans greskdyrkende motstandere hadde så meget å utsette på hans ords ytre form, for selv om de hadde glemt Paulus's «Spiritus est qui vivificat, det er ånden som levendegjør», så kunde de jo ha visst at det greske «psyche nikai» betyr at «det er sjelen som overvinnes».

Der var imidlertid ennu noget annet og verre, som truet Kirken, enn renessansen. Det var dens indre slappelse og avmakt til å hevde sitt ideal. Korrupsjonen var ikke almindelig, og den var ikke like stor alle steder slik som skolebøkernes generaliserende historieskrivning gjerne vil gi det utseende av, men den var nu i mindre eller høiere grad påfallende snart hist, snart her, og i særdeleshet i selve kurien i Rom. Denne indre impotens til i alle sine lemmer å stå fullt på høide med sitt ideal vil selvfølgelig alltid være tilstede i Kirken, om det så bare var av den grunn at det dens ideal appellerer til, er en fri vilje. Frende er frende verst. Det som står en preken mest i veien, er gjerne presten selv. Kirken har aldri hatt en argere fiende enn sig selv. Kirkens

terreng er viljen. Den som sier vilje, sier frihet, uberegnelighet, mulighet til godt og ondt — en institusjon som har å arbeide med et sådant materiale kan, av en indre nødvendighet, ikke stå garantert for at det ideal den hevder alltid og hos alle nåes. Den kan, nettopp i kraft av sin læres grunntanke: viljen, ikke stå inne for noen av dens menn. Og den største fare for den oppstår da også alltid derav at dens egen og egentlige materiale svikter den. Folk synes somme tider å mene, at Kirken nød en ganske fredelig og uberørt tilværelse helt fra Det romerske rikets omvendelse inntil den store katastrofe ved reformasjonen. Dette er en illusjon. Kirken har aldri hatt en sådan idyllisk tidsperiode — og den vil aldri komme til å ha det så idyllisk heller. Ikke en eneste tidsalder har den vært i fred. Den har alltid stått midt oppe i konflikter, i farer, i trusler, og det har til enhver tid sett ut som om den holdt på å oppløses, noe den merkverdig nok aldri har gjort, alt imens utallige andre institusjoner hver i sin tid lot til aldri å kunne rokkes ved og styrtet sammen i det selvsamme øieblikk de trodde sig å være uovervinnelige. Kirkens historie er historien om ett eneste langvarig *periculum mortis*, en livsvarig dødsfare, enten så ødeleggelsens vederstyggelighet var kommet over den utenfra eller hadde sneket sig inn innenfra. Men den største fare har alltid vært det yndlingsbarn den bærer i sitt eget hjerte: Den fri vilje. Og den store forargelse i Savonarolas tid var dét, at den rettmessige og av alle anerkjente autoritet på grunn av sin egen korrupsjon ikke maktet effektivt å gjøre sin autoritet gjeldende over viljen. Man har altfor ofte fremstillet det som om pavenes og prelatenes luksus, verdslighet og politiske innblanding skulde ha vakt den største forargelse. Visstnok var de en stor forargelse, især hvor de gjorde så eksessivt skandale som i tilfellet Alexander VI, men et folk som i fire hundre år hadde kjent pavedømmets verdslige overhøyhet og samrådet mellom politisk og geistlig autoritet, tok sig sikkert mindre nær av disse ting enn vi som aldri har kjent pavedømmet som verdslig makt. Å lese historien tilbake utfra den tid man selv lever i, det er det samme som å bedømme en ung manns standpunkt overfor ekteskapet, f. eks. ut fra ens egen åttiårs-alder. Jeg vil til overflod illustrere det med et eksempel fra vår egen tid.

Der har alltid eksistert åger, og den har alltid vært fordømt av Kirken. I sin egentlige betydning er åger all vinning på uproduktivt lån (*ex mutuo rei sterilis*), vinningen som ikke kan rettfærdiggjøres ved eget eller naturens arbeide, men som innkasseres takket være andres arbeide. Renteprocentens høide har således intet å gjøre med åger. 100 procent på en bondegård eller en fiskerskøyte er ikke åger, 5 procent på et hospital eller et krigslån er åger. I den form har den prinsipielt alltid vært forbudt ved kirkelige lover, både i det gamle og nye Testamente hos kirkefedrene (Chrys., Greg. Nyss., Augustin og andre) og i sin rundskrivelse *Rerum Novarum* kaller Leo XIII. den for «vorax», glubsk, fordi den umettelige sluker alle den økonomiske aktivitetens frukter. Men på grunn av at renten idag er så inntimt forbundet med hele det økonomiske system, så

livet praktisk blir umulig den foruten, tillater Kirken at man i likhet med sin samtid tar imot en rimelig rente for sine penger, fordi man av to onder har lov til å velge det minste.

Men sett nu, at man f. eks. om hundre år hadde fått bukt med dette system som tillater de rike å bli stadig rikere uten nogen fortjeneste fra deres side, og som tvinger de fattige til stadig å bli fattigere uten nogen skyld fra deres side, så det ikke lenger fantes renter på uproduktive lån; sett ennvidere at folk da var blitt vant til det nye system og ikke lenger kjente noget til det gamle, det nuværende altså, især når det skulde være skjedd derigjennem at Kirkens morallære var blitt så almindelig igjen, så renten *ratione peccati* (på grunn av at det er synd) var gått av bruk, da vilde det for mangen en katolikk formodentlig te sig som en stor forargelse når han leste, at før i tiden tok hans trosfeller en ganske bra renteprocent på uproduktive lån, endog om de lånte til noget så uproduktivt som sine egne kirker og hospitaler. Medmindre de rådet over en tilstrekkelig dose historisk sans vilde det være ufattelig for dem, at vi fikk det til å rime med vår samvittighet. Men idag er det snart en sjeldenhet å treffe på et menneske som virkelig gruer for den umoraliskhet det i grunnen er, at man kan bruke op det man har spart, to, tre, fire ganger uten å ha brukt op nogen ting!

For oss er kapitalens automatiske pengeavl omtrent så selvsagt som om det var en naturlov! Men om den tid nogensinne skulde vende tilbake på jorden, at folk igjen ved hjelp av nogen få grunnprinsipper, som Kirken har bevart for dem, kommer til å se den sak i sin nakne natur, da vil størsteparten rett og slett ikke kunde begripe, at der har vært flere århundrer, hvori ellers forstandige og fromme mennesker kunde tro at kapitalen var selvproduktiv, pengene ynglet og blev like gode, at de avkastet sin egen verdi innen tyve år, de skapte og blev ikke hverken mindre eller trette eller faltmet, og de var meget respektinngydende, og ingen opdaget at deres verdi var en illusjon og berodde på et åpenbart selvbedrag.

Således tok ikke den tids mennesker så megen forargelse av dignitærenes verdslige makt og luksus, som i og for sig ikke er nogen syndige saker, kanskje endog ikke en gang av cølibatsbruddene hist og her, som til en viss grad kunde betraktes som et personlig anliggende, men det de tok den sterkeste og utilgiveligste forargelse av, var at dignitærene ikke var voksne for den oppgave de i kraft av sitt embede hadde å utføre, at de bortdødslet sin tid med familie-intriger istedenfor å være hyrder for sin flokk, at de ikke strengt nok krevet av *dem* et liv efter Evangeliets renhet, selv om de ikke hadde lyst til å kreve det av sig selv. Derfor tok de med åpne armer mot sin tids strengeste mann, Savonarola, og det desto villigere siden han i sitt eget liv viste, at den svepe som bare Kristus kunde tillate sig å bruke på bare andre, den hadde han brukt på sig selv før han svingte den i templet.

Om hans livsløp håper vi å skrive følgende uke.

(Fortsettes).

Fra Feriekolonien.

Morgen-idyll.

Uken har stått i «Besøkelsens» tegn. Vi har fått besøk og avlagt besøk. Og alle som er kommet har vært så snilde mot oss. Av en snild dame fikk vi penger til å foreta en motortur til en ø i fjorden. Motoren gikk i stå, og vi måtte ro mesteparten av tilbakeveien, men heldigvis begynte motoren å dure da vi var noen meter fra land, så vi kom inn til bryggen med full honnør, og det var godt, for ellers vilde vi blitt så flau. Vi har badet fra den fineste badestrand i Norge. Vi trodde vi lå ved Rivieraen! Dessverre er værgudene sånn op og ned, så vi kan aldri planlegge noe på forhånd. Maria-kongregasjonen hadde retrett, og da blev vi flyttet op i kirkens 2nen etasje, men nu har vi heldigvis fått første etasje igjen, så vi skal «be til Gud foran» som Tuppermor sa idag. Maria-barna måtte naturligvis ned og bese barnemuseet på Valstadhaug. Og så var det en annen snild dame som gav oss noen penger til sukkertøi. Så har vi fått de fine vannballene våre i orden. De går så fort i stykker, men det er alle barns ønske å få en sånn ball. Våre prektige kjøkkendamer går omkring som sårede krigere. Den ene har forstuvet foten, andre har

skåret sig i foten. De kommer og går hinkende og haltende, og husapoteket er i full virksomhet hele dagen og natten med. Vi har hatt storvask, og vi har fått et fint strykejern, så vi har fått tilbud om likeså mange strykekoner som kolonien har småpiker.

Den turen til øen var en opplevelse for alle. Pater Witte, eller pappa Witte, eller onkel Witte, som de små kaller ham, overrasket oss med appelsiner, annanas og en stor, svær pose med sukkertøi. Vi «store» kokte kaffe, og alle barnene hadde roturer rundt øen etter tur. Alle som kommer på besøk, blir enten motatt som pappaer eller tanter. Navn er det vondt for de minste å huske. Men en liten fortalte igår at hun hadde 6 pappaer og likeså mange mammaer, og spurte om vi ikke snart fikk besøk av en ny pappa igjen, for pappaene står høit i kurs. Kanskje det er fordi pappaene alltid har med sig så meget rart til oss. Alle barnene er friske og sender sine hjerteligste hilsener.

E.

Fritt ord!

Valfarten til Stiklestad.

Det var å forutse at flytningen av den årlige valfart til St. Olav på Stiklestad fra festdagen den 29. juli til den påfølgende søndag 2. august måtte vekke misstemning hos de mange som i årenes løp, og især i jubileumsåret ifjor, har vært med å støtte og bære frem valfartstanken som en del av festligheten den 29. juli, som i gamle dager.

Hr. Bjørnstad som har vært en av de ivrigste deltagere, og har vært med fra første stund, har gitt uttrykk for denne misstemning i «St. Olav», og ganske riktig ført frem en del av de viktigste grunner hvorfor den inntil idag brukelige skikk å holde valfarten den 29. juli bør bibeholdes.

Jeg kan bare gi hr. Bjørnstad min fulle tilslutning, og håper at den kirkelige øvrighet ennå vil kunne forandre den fattede beslutning om flytningen, så valfarten kan finne sted i år som før på selve festdagen den 29. juli.

Det var visstnok gjort i en god mening at valfarten flyttedes til søndagen, for å gi flere anledning til å være med. Hvorvidt dette vil skje, kan imidlertid ingen påstå eller garantere for. Derimot vil flytningen ha den følge at valfartens bærende tanke mister hele sin kraft og får kun en fjern og kunstig forbindelse med selve festen.

I denne anledning bør man ikke se bort fra at feirlsen av St. Olavs-festen med alt hvad der henger sam-

men med den, er helt mot den protestantiske ånd og lære, og at det skyldes ene og alene den katolske aksjon her i landet, at St. Olavs-festen i det hele tatt atter kommet til heder hos det norske folk. Aldri vilde protestantene ha tenkt på å hedre og feire igjen St. Olav som Norges store apostel, hvis ikke den katolske Kirke hadde gått i spissen med å feire først festen og derefter med å holde valfarter til Stiklestad.

Her bør vi ikke vike vår hedersplass for nogen annen. Valfartene til St. Olav er katolske og hører til festdagen fra gammel tid av. Vi bør holde fast ved den ærverdige skikk, og atter begeistre det norske folk for den.

C. Riesterer.

Hr. redaktør!

I anledning hr. Bjørnstads innlegg i «St. Olav» for den 2. juli 1931 om Pilegrimsferden til Stiklestad vil jeg få lov til å si at jeg er fullt enig med ham. Vi har allerede mere enn nok av opportunistiske henleggelse til førstkommende søndag! De dypere liggende prinsipper kommer på denne måte i fare. Jeg hater all forkvakling av prinsippene til fordel for en eller annen slags opportunistisk beregning. Det vidner ikke om begeistring og kveler en rettmessig stolthet.

J. Theeuwes.

VARIA.

Stavanger.

21. juni feiredes den hl. Aloysius's fest. På denne dag besøkte den Apostoliske Administrator, Hans Højærv. pastor Irgens Stavanger for å meddele fermingens hl. sakrament til noen av menigheten, bl. a. også til to konvertitter. Give Gud at den Helligånd må sette sitt preg på deres liv og forbli hos dem inntil døden. Denne tankegang uttrykte Administratoren også i sin preken som var lett forståelig for alle. Både til høimessen og festandakten om efterm. var kirken fylt. Den var smukt pyntet med blomster, og den herlige sang i den flerstemmige messe av Ivs. Renner opfylte alle med glede og andakt. — Så kom de hl. apostler Petrus og Paulus fest 29. juni. Dette var avslutning på skoleåret, men det blev også en menighetsfest. Om morgenen i kirken og om aftenen var der møte i foreningslokalet. Man var kommet fra Haugesund, Tyskland, ja endog Amerika hadde sendt en ungdommelig representant for å hilse sine trosfeller samt sognepresten i Stavanger menighet. Det var feststemning; gleden var felles og jubelen stod høit.

Således vil både den 21. og 29. juni være et gledesminne for alle som deltok i festlighetene.

Norsk søster død i utlandet.

Mère Marie de Jésus, underpriorinne i Ursulinerinne-klostret i Gravelines, Frankrike, hensov stille og rolig søndag 28. juni. Den avdøde, frøken Elise Hamilton fra Halden, hadde en lang arbeidsdag bak sig, idet hun har vært søster i 43 år. Hun ivret meget for å skaffe medlemmer for St. Eysteins Forbund. «Å, hvor jeg er lykkelig over å kunne gjøre dette for mitt elskede Norge før jeg dør,» skrev hun hjem i et av sine brever. Hun anbefales til de troendes forbønner. R. I. P.

Nye fascist-beskyldninger.

«Lavoro Fascista», kjent for sine «avsløringer» angående den katolske aksjon, kommer frem med en ny sensasjon. Bladet sier å ha hørt at Don Sturzo, det tidligere italienske folkepartis sjel og chef, for fire måneder siden skulde ha utarbeidet en plan til å styrte den fascistiske regjering. Han skulde ha forelagt den for den katolske aksjons førere og ha bedt det pavelige statssekretariat om å reise fra London til Paris for der å forberede sine planer.

Kardinal Pacelli skulde ha avvist Don Sturzos aksjon, men takket være Mgr. Pizzardos mellomkomst skulde Don Sturzo kunne ha fortsatt sine planer.

«Lavoro Fascista» tilføier videre at planen, foruten hos Mgr. Pizzardo, skulde ha funnet bifall hos Grev della Torre, «Osservatore Romano»s direktør.

Kardinal Pacelli har straks efter å ha fått rede på saken innsendt sin avskjedsansøkninng, og anmoder i den siste tid igjen inntrengende om desisjon!

«Lavoro Fascista» synes å lide av «delirium tremens»!!!

«Trader Horn».

De fleste av våre lesere har vel hørt om, og mange også sett filmen som går under dette navn. «Trader Horn», en av vår tids mest berømte pionerer i Afrika, hvis egentlige navn var Alfred Aloysius Smith, døde for noen uker siden. Til de flere artikler som i denne anledning kom om ham i dagspressen, kan det være interessant å tilføie at «Trader Horn» var katolikk, og hadde to brødre som blev prester. Han blev begravet på Whitstable kirkegård i England.

Pius XI. arbeider-encyklika.

På den siste internasjonale arbeiderkonferanse i Genf, hvor 46 land er representert, blev det av hollenderen M. Serrarens rettet et energisk oprop til studiet av Pavens siste arbeider-encyklika «Quadragesimo anno». En representant for de franske arbeidsgivere, Mr. Lambert-Ribot, sa om den bl. a.: «Encyklikaens idealer er så høie og så edle at vi, katolikk eller ikke katolikk, må gi den vår fulle anerkjennelse.»